

HATAY İLİ YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKULLARINDA OKUYAN ÖĞRENCİLERİN BOŞ ZAMAN ALIŞKANLIKLARI

*Kemal FİLİZ **Osman ÖZÇALIKUŞU

ÖZET

Araştırmamıza; 2842 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 9. maddesinde kurulmuş bulunan Hatay ilindeki, Kırıkhan, Yayladağ ve Reyhanlı Yatılı İlköğretim Bölge Okulların da (YİBO) okuyan öğrencilerin ders dışı boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. YİBO' ların 2. kademesinde (6.7.8. sınıflar) okuyan ve tarama yöntemiyle belirlenen 360 erkek, 180 kız, toplam 540 öğrenciye 37 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Boş zamanlarda %75.6' sını okuma, %51'i spor, %34.8' i tv, %30.2 si ise müzik çalışmalarına katıldıklarını bildirmişlerdir. Genelde ekonomik ve eğitim düzeyleri düşük ailelerden geldikleri için okullarının spor ve sosyal tesislerinden yararlanabildiklerini, yatılı oldukları için okul idaresinin ve öğretmenlerinin etrafı tanımada, sosyal ve sportif faaliyetlere katılmada iyi rehber olmadıkları için yeterince boş zamanlarını değerlendiremedikleri görülmüştür. İstatistiki analizde frekans dağılımı (f), yüzdelik (%), bağımsızlık testi x2 (Kİ-kare) sonuçlar 0.05 anlamlılık derecesine bakılmıştır.

Anahtar Kelime: Yatılı okul, boş zaman,

Rekreasyon Investigation of waste time habits in boarded student's in Hatay Province Primeri Schools.

SUMMARY

The investigation was carried out to determine how 2842 boarder student in Hatay province (Kırıkhan, Yayladağ and Reyhanlı Primary Schools (YİBO) evaluate their waste time. Total of 540 student (360 male and 180 female) subjected to scale investigation using inquiry consisting of 37 question. The result showed that 75.6% used their waste time in reading, 51% in sports, 34.8% in TV, following and 30.2% in music. In general the teachers and school manager were due to their tough schedule unable to be good guide to their students in using school social and sports establishments in suitable manner the student came from families with low social and economic status. Statistical analysis offered frequency distribution (F), percentages (%), dependancy (x2 Chi-Square) and significance of results at (P<0.05).

Key Words: Boarder School, Waste time.

GİRİŞ VE AMAÇ

16.06.1983 tarih ve 2842 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun genel amaçlarında belirtildiği gibi, Türk Milletinin bütün fertlerini Atatürk Milliyetçiline bağlı, Türk Milletinin etik değerlerini benimseyen, onu koruyan ve geliştiren, insan haklarına ve anayasaya bağlı, beden, zihin ve ruh bakımından dengeli ve sağlıklı gelişmiş bir karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne sahip, ilgi ve kabiliyetlerini geliştirerek bilgi, beceri, davranış ve birlikte iş görme alışkanlıkları kazandırmak

* Gazi üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu

** Kırıkhan yibo Beden Eğitimi Öğretmeni

suretiyle hayata hazırlamak, toplumun refahı ve mutluluğunu artırmak, milli birlik ve bütünlük içinde, sosyal ve kültürel kalkınmayı sağlayan çağdaş, yapıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

Türk eğitim ve öğretim sistemi, bu amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenmiş ve çeşitli eğitim kurumlarının özel ve genel amaçlarını temel ilkelere uygun tespit etmiştir.

Yukarıda ifade edilen genel amaçlar doğrultusunda, aynı kanununun 9. maddesine göre "Nüfusun az ve dağınık olduğu yerlerde köyler gruplaştırılarak, merkezi durumda olan köylerde ilköğretim bölge okulları ve bunlara bağlı pansiyon, gruplaştırmanın mümkün olmadığı yerlerde yatılı ilköğretim bölge okulları kurulur" denmektedir.²⁰ Bu madde ile ülkenin bir çok bölgesinde kurulan Yatılı İlköğretim Bölge Okulları (YİBO) Hatay iline bağlı ilki Kırıkhan ilçesine 2 km. uzaklıkta. Karataş Köyü'nde, 104 dönüm üzerine kurulan 1964-65 eğitim ve öğretim yılında faaliyete geçen Kırıkhan YİBO, ikincisi Reyhanlı ilçesine 3 km. , Suriye sınırına 1 km. uzaklıkta 103 dönüm üzerine kurulan ve 1964-65 eğitim ve öğretim yılında hizmete giren Reyhanlı YİBO, üçüncüsü ise Yayladağ ilçesinin 2 km. batısında Suriye sınırına 5 km. uzaklıkta Keldağ eteklerinde 100 dönüm üzerine kurulmuş bulunan 1982-83 eğitim ve öğretim yılında hizmete giren Yayladağ YİBO'dur.

Her üç okulda okuyan öğrenciler bu okullara sınavsız olarak alınırlar ve ilköğretimlerini tamamlayana (8 yıl boyunca) kadar her türlü yemesi içmesi, giyim ve okul masrafları devlet tarafından karşılanır. Okullarda toplam 1671 öğrenciye karşılık 43 tane sınıf, 32 sınıf öğretmeni, 34 branş öğretmeni ve 62 lojman bulunmaktadır.

Öğrenciler yılın 8 ayında ebeveynlerinden uzakta, okullarda kalmaktadırlar. Derslerinin dışında kalan boş zamanlarında ne gibi etkinliklere katılmaktadırlar, kendilerine ve okullarına ne gibi faydaları vardır. Araştırma bunları ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Zaman yerinin doldurulması ve dönüşü olmayan^{23,9,19} ve insanın gaflet içinde olduğu üç şeyden biridir.¹⁶

Mackenzie'ye göre değerlendirildiğinde "eşsiz bir kaynak" tır. Zaman hayattır.^{6,10,28} İnsanların eşit sahip oldukları tek şey^{6,19} ve sonsuzluk ölçüsü için geliştirdiği süreçtir,² isteyerek ve istemeyerek harcanmak zorundadır. Alman filozofun dediği gibi "alelade insanın zamanı nasıl bitireceği, akıllı insanın nasıl kullanacağını düşünür " der.

Boş zaman, çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Gökmen¹² e göre "kişinin çalışma, uyku ve diğer temel ihtiyaçlarını karşılamak dışında kalan zaman" olarak tanımlarken, Güler "iş ve yaşamla ilgili, zorunlu sorumluluk ve görevler yerine getirildikten sonra, arta kalan zaman" demiştir. Tezcan²⁶ ise "bireyin kesin olarak bağımsız ve özgür olduğu zaman" olarak tanımlamıştır.

Boş zaman, yanlış değerlendirildiği zaman kişi ve toplumda sıkıntı yaratır, gençler kötü alışkanlıklar kazanır, sonuçta ruhsal bozukluk, suç ve hastalık illetine yakalanırlar.¹⁸ Toplumsal gelişme ve kalkınma yönünden büyük kayıp olmaktadır. Gelişmiş ülkeler, kişinin ve toplumun huzura kavuşmasının, boş zamanları iyi değerlendirmeye bağlı olduğunu belirtmişler ve yeni düzenlemelere gitmişlerdir.¹ Boş zaman içinde yer alan rekreasyon, çağdaş toplumun günlük yaşantısına hızlı ve çok boyutlu yerleşmiştir.³

Bilinmelidir ki boş zaman insana zararlı olmadığı, kötüye kullanmadığı sürece faydalı olduğu gibi insana ve topluma hizmet ettiği sürece değer kazanır.⁷

MATERYAL VE METOT

Araştırmaya Hatay ilindeki üç yatılı ilköğretim bölge okulunun 6.7.8. sınıflarında okuyan 1161 öğrenci içinden tarama yöntemiyle her üç okuldan eşit sayıda olmak üzere toplam 360 erkek, 180 kız öğrenci seçilmiştir. Deneklere tarama yöntemine uygun 37 sorudan oluşan anket uygulanmıştır.

Tablo 1. YİBO'lardaki 2. Kademe Öğrenci Sayıları

Okul (YİBO)	Topl ögr sayısı	2 kad ögr sayısı	2 kad erk ögr s	2 kadkız ögr sa
Kırıkhan	640	351	267	84
Reyhanlı	564	461	376	85
Yayladağ	467	349	265	84
Genel Toplam	1671	1161	908	253

Her okuldan 6.7.8. sınıftan eşit olarak 40' ar erkek, 20' şer kız olmak üzere 120 erkek, 60 kız toplam 180 öğrenci ankete katılmıştır.

Araştırmanın istatistiki analizinde frekans (f), yüzde dağılımı (%), bağımsızlık testi (χ^2 ki-kare), sonuçların 0.05 seviyesinde anlamlı olup olmadıklarına bakılmıştır.

Tablo 2. Deneklerin Okullara Göre Başarı Durumları

YİBO	Öğrencilerin Başarı Durumu										
	Çok İyi		İyi		Orta		Zayıf		Çok Zayıf		Toplam
	N	%	n	%	N	%	n	%	N	%	N
Kırıkhan	28	15.6	100	55.6	48	26.7	2	1.1	2	1.1	180
Reyhanlı	34	18.9	82	45.6	52	28.9	12	6.7	-	-	180
Yayladağ	34	18.9	97	53.9	37	20.6	9	5	3	1.7	180
Toplam	96	17.8	279	51.7	137	25.4	23	4.3	5	0.9	540

$$\chi^2 = 15.062$$

$$S. D.: 8$$

$$P < 0.05$$

Okullara göre öğrencilerin başarı ilişkilerine bakıldığında 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 3. Okullarda Rekreasyon Faaliyetlerine Katılma Durumları

Okullar (YİBO)	Rekreasyon Faaliyetleri						
	SHO		ERMT		HBÇK		TOPLAM
	n	%	n	%	N	%	n
Kırıkhan	86	47.8	77	42.8	52	28.9	180
Reyhanlı	62	34.4	52	28.9	84	46.7	180
Yayladağ	67	37.2	89	49.4	57	31.7	180
Toplam	186	34	189	35	165	31	540

SHO : Spor, halkoyunları.

ERMT: Elişleri, resim, müzik, tiyatro.

HBÇK: Hiçbir çalışmaya katılmana.

Öğrencilerden 189'u en çok elişi, resim gibi çalışmalara katılırken, en az 165 kişi ile hiçbir faaliyete katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 4. Okullara Göre Çalışmalar Katılmama Nedenleri

YİBO	Çalışmalara Katılmama Nedenleri												Toplam
	MY		TY		MTY		Kİ		Öİ		HK		
	N	%	n	%	N	%	n	%	n	%	n	%	
Kırıkhan	9	17.6	17	33.3	19	37.3	5	9.8	-	-	1	2	51
Reyhanlı	1	1.4	63	85.1	4	5.4	3	4.1	3	4.1	-	-	74
Yayladağ	7	10.6	24	36.4	6	9.1	6	9.1	2	3	21	31.8	66
Toplam	17	8.9	104	54.5	29	15.2	14	7.3	5	2.6	22	11.5	191

MY : Malzeme Yetersiz

Kİ : Katılmak İstemiyorum

TY : Tesis Yetersiz

Öİ : Öğretmen İlgisiz

MTY: Malzeme ve Tesis Yetersiz

HK : Hoş Karşılanmıyor

Tabloda da görüldüğü gibi çalışmalara katılmayan 191 kişiden çevreden hoş karşılanmıyor diyenlerin oranı %11.5, tesis yetersiz diyenlerin oranı %54.5' le ilk sırada, öğretmen ilgisiz diyenlerin ise %2.6 oranındadır.

Tablo 5. Rekreasyon Çalışmalarının Okul Başarısına Etkisi

YİBO	Rekreasyonun Başarıya Etkisi				TOPLAM
	EVET		HAYIR		
	n	%	n	%	
Kırıkhan	165	91.7	15	8.3	180
Reyhanlı	150	83.3	30	16.7	180
Yayladağ	170	94.4	10	5.6	180
Toplam	485	89.8	55	10.2	540

Ankete katılan 540 öğrencinin 485' i (%89.8) oranında rekreasyon faaliyetlerinin okul başarısına olumlu etkili olduğunu belirtmişler, %10.2' sini oluşturan 55 kişi başarıya etkisinin olmadığını söylemişlerdir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

YİBO'lar yetiştirme yurdu gibi okullar değil yörelerinde okul olmayan çocukların eğitim haklarını korumak için açılmış okullardır.⁸ Ayrıca öğrencilerin %95.2'sinin annesi, %91.3'ünün ise babası sağdır. Hız¹⁵'in ve Kızıltan¹⁷'in araştırmalarından anne-baba hayatta olma durumları daha yüksektir.

Hatay köylüsünün geçim kaynağı tarımdır.²⁵ Çiftçilik mesleği %76 ile %85.9 arasında ilk sırada yer alırken, Yazıcı²⁷'nin araştırmasında %18.6 ile 3. sırada, Dikici¹¹'nin araştırmasında %8.7, Göktaş¹³'in araştırmasında %1.6 ve Öztürk²²'ün araştırmasında 4. sırada yer almıştır.

Hatay'da okur-yazar oranı ülke geneline göre düşük seviyededir. Nitekim; anne-babanın okur-yazar olmayanların ortalaması %21.8, ilkokul mezunu olanların oranı, %59.7 ile birinci sıradadır.

Eğitimi düşük ve ekonomisi tarıma dayalı olması nedeniyle çalışacak insana da ihtiyaç duyulduğundan çocukları okumaya göndermemektedirler. Sonuçta okullarda okuyan çocukların da araştırmalarda görüldüğü gibi başarı oranı düşmektedir. Zorunlu temel eğitimden sonra okuma şansları ailelerin tutuma nedeniyle azalmaktadır.

YİBO'daki öğrencilerin boş zaman faaliyetleri olarak seçtikleri kitap okumayı 406 kişi ile ilk sırada, seçme oranı %75.6, ikinci sırada 106 kişi, %58.9 ile spor branşları, %3.3 ile son sırada satranç çalışmalarına katılım gelmektedir. Spor faaliyetleri içinde futbol %38.3 ile en çok tercih edilen branştır. Daha sonra voleybol ve basketbol gelmektedir. Ata sporumuz güreş 4. sırada tercih edilmiştir.

Arslan⁴ bayanlar üzerinde yaptığı araştırmada boş zamanların da öncelikli TV izledikleri, Ayaz⁵' in araştırmasında ev işlerini ilk tercih ettikleri, Onay²¹ ve Soyer²⁴ erkeklerin boş zamanlarında ilk tercih ettikleri spor olduğunu bulmuşlardır.

Sonuç olarak; YİBO' lardaki öğrenciler boş zamanları değerlendirme spor alışkanlıkları istenilen seviyede olmadığı, genelde pasif rekreatif faaliyetlere katıldıkları gözlenmiştir. Okul yöneticilerinin rekreatif etkinliklere duyarız ve ilgisizliği, yeterli arazi olmasına rağmen en azından açık spor sahaları yapmama duyarızlığı, mevcut olan spor salonlarımızın ilgisiz ve bakımsız oluşu, hatta salonların çoğu zaman öğrenciye kapalı olması, ilgiyi azaltan sebeplerdir.

540 öğrenciden 193' ü yani %35.7' si hiçbir rekreasyon çalışmalarına katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum yatılı okuyan öğrenciler arasında az bir rakam değildir ve küçümsemek gerekir. niçin katılmadıkları sorulduğunda 448 öğrenciden 195' i yani %43.5' i okulda spor araç-gereç ve malzemesinin yetersizliğinden yapamadıklarını, 181 kişi oran olarak %40.4' ü okulda istedikleri türde çalışma olmadığı için katılmadıklarını, 157 kişi ise çalışmalar yürütecek ve organize edecek çalıştırıcıların bulunmadığını beyan etmişlerdir.

KAYNAKÇA

- 1-ABALI, A.; Gençlik ve Spor,Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları, s.118,1974 Ankara
- 2- ADDİNGTON, J., E.; %100 Düşünce Gücü (Çev. B. Çetinkaya), Akaşa Yayınları, s. 128, 1994 İstanbul
- 3- AKESEN, A.; Açık Hava Rekreasyonunda Bazı Temel Kavramlar ve Özellikleri, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, C: 34, No: B-1, s. 140, 1984 İstanbul
- 4- ARSLAN, S.; Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumuna Bağlı Yurtlarda Kalan Bayan Öğrencilerin Boş Zaman Değerlendirme Sorunları Üzerine Bir Araştırma (Ankara İli Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, G. Ü. Sağ. Bil. Enst., Bed. Eğt. ve Spor Anabilim Dalı, s. 109, 1996 Ankara
- 5- AYAZ, S.; Elazığ İli Emniyet Teşkilatı Mensuplarının Sorunları ve Beklentileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üni., Sos. Bil. Enst. Sosyoloji Anabilim Dalı, s. 89, 1994 Elazığ
- 6- BALTAŞ, A., BALTAŞ, Z.; Stres ve Başa Çıkma Yolları, Remzi Kitabevi, 14. Baskı, s. 266,267, 1995 İstanbul
- 7- BAMBERGER, R.; "Boş Zamanları Değerlendirmede Kitabın Rolü" Boş Zamanları Değerlendirme Semineri HSEK Yayını, s.12-15, 1996 İstanbul.
- 8- BOLAYIR, F.; Millî Eğitim ile İlgili Mevzuat, Bolayır Yayınları, C:2, s. 902, 1994 Ankara.
- 9-CAN, H.; Organizasyon ve Yönetim, Adım Matbaacılık, 2. Baskı, s. 269, 1992 Ankara.

- 10- CANAN, İ.; Vakti İyi Değerlendirme Esasları, İslam'da Zaman Tanzimi, 3. Baskı, s. 4, 1994 İstanbul
- 11- DİKİCİ, K.; Adana İli Lise Öğrencilerinin Boş Zamanları Değerlendirme Alışkanlıkları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üni., Sağlık Bil. Enst., Bed. Eğit. ve Spor Anabilim Dalı, s. 40, 1994 Adana
- 12- GÖKMEN, H., AÇIKALIN, A.; Yükseköğretim Öğrencilerinin Serbest Zaman Etkinlikleri, Kendilerini Gerçekleştirme Düzeyleri, M.E.B. Basımevi, s. 10, 1985 Ankara
- 13- GÖKTAŞ, Z.; Farklı Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Spora Katılımına Etki Eden Faktörler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, G.Ü. Sağ. Bil. Enst. BBed. Eğt. ve Spor Anabilim Dalı, s. 37 1994 Ankara
- 14- GÜLER, S.; Turizm Sosyolojisi, Turizm Bakanlığı Yayını, s.17, 1978 Ankara
- 15- HIZ, K.; 15-24 Yaş Arası Gençlerin Durumu ve Gelecek Beklentileri (Muğla İli Örneği), Yayınlanmamış Doktora Tezi, G.Ü. Sos. Bil. Enst. Siyaset ve Sosyal Bil. Anabilim Dalı, s. 64, 1994 Ankara.
- 16- KARAKÜÇÜK, S.; 1. Yüksek İrtifa ve Spor Bilimleri Kongresi, 30 Ekim-2 Kasım, s. 99, 1991 Kayseri.
- 17- KIZILTAN, G.; Üniversite Öğrencilerinin Kişilik ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Etmenler, Yayınlanmamış Doktora Tezi, H.Ü. Sos. Bil. Enst., Psik. Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, s. 130, 1984 Ankara
- 18- KÖKNEL, Ö.; Cumhuriyet Gençliği ve Sorunları, Cem Yayınları, s. 311,320, 1987 İstanbul.
- 19- MACKENZIE, R.A.; Zaman Tuzağı, Zamanı Nasıl Denetlersin, İlgı Yayıncılık, s. 13,14,22, 1985 İstanbul.
- 20- Milli Eğitim Temel Kanunu, Milli Eğitim Basımevi, s.12, 1995 Ankara.
- 21- ONAY, M.; Gazi Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğrencilerinin Başarılarına Boş Zaman Faaliyet Çeşitlerinin Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, G.Ü. Sağ. Bil. Enst. Bed. Eğt. ve Spor Anabilim Dalı, s. 24, 1989 Ankara
- 22- ÖZTÜRK, V.; İnönü Üniversitesi İle Fırat Üniversitesi Öğretmenlerinin Gençlik ve Spor Sorunlarının Tespiti, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Ü. Sağ. Bil. Enst., Bed. Eğt. ve Spor Anabilim Dalı, s. 36, 1996 Malatya
- 23- SEÇGİN, H.; Ortaöğretim Kurumlarında Eğitsel Kol Çalışmalarının Boş Zaman Değerlendirmesine Katkıları (İzmir Örneği), Yayınlanmamış Doktora Tezi, 9 Eylül Ü. Sos. Bil. Enst., Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, s.12, 1996 İzmir
- 24- SOYER, F.; Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Alışkanlıkları ve Sportif Eğitimlerinin Mesleki Yönelişlerine Göre Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Ü., Sağ. Bil. Enst., Bed. Eğt. ve Spor Anabilim Dalı, s. 66, 1997 Kayseri
- 25- ŞAHİNKAYA, R.; Hatay Bölgesinde Köy ve Şehir Aile Mutluluğu ve Çocuk Ölümü, Ankara Üniversitesi Matbaası, s. 7, 1970 Ankara
- 26- TEZCAN, M.; Boş Zamanların Değerlendirilmesi Sosyolojisi, Atilla Kitabevi, s. 9, 1994 Ankara
- 27- YAZICI, M.; Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anlayış ve Alışkanlıkları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma(Atatürk Ü. Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Ü. Sağ. Bil. Enst., Bed. Eğt. ve Spor Anabilim Dalı, s. 48, 1998 İstanbul
- 28- YÜKSEL, N.; Türkiye'de Gençlik Sorunları ve Çözüm Yolları, 2. Baskı, s. 42, 1989 İstanbul